

Aan de gemeenteraad

Uw kenmerk:	Uw brief van:	Ons kenmerk:	Behandeld door:	Telefoon:	Bijlagen:
		0086198590	Ayla Grotenboer	(0512) 386 222	1. Voortgang Energietransitie

Onderwerp:
Voortgang Energietransitie Opsterland

Beetsterzwaag, 3 december 2024
Verzonden op: 4 december 2024

Geachte raad,

Wethouder Durksz heeft op 1 juli 2024 toegezegd u te informeren over de voortgang van de energietransitie in Opsterland. Met deze brief informeren wij u daarover. Dit doen wij aan de hand van vijf hoofdthema's; energie besparen, aardgasvrij verwarmen, opwek en opslag van duurzame energie, energie-infrastructuur en verduurzaming van de eigen organisatie.

Deze brief werkt met interne links

Als u over een thema of een onderwerp binnen dit thema meer wil weten, kunt u op de interne link klikken (CTRL + LINKERMUISKNOP). Om duidelijk te maken op welke tekst u kunt klikken, is deze blauw gemaakt. Zo komt u bij het betreffende thema of onderwerp uit. Hier vindt u meer informatie over de activiteiten, processen en resultaten.

[Thema 1. Energie besparen](#)

Om in 2035 energieneutraal te zijn, realiseren we een energiebesparing van 150.000 MWh ten opzichte van het jaar 2018 in onze gemeente. Eind 2026 hebben we daarvan 100.000 MWh gerealiseerd (Coalitieakkoord, 2018).

Hoe we deze energiebesparing realiseren, leest u onder de volgende kopjes:

[1. We geven uitvoer aan de subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie \(LAI\)](#)

Wij hebben 2.199 huishoudens in Opsterland een eerste keer aangeschreven over deze subsidie. Op dit moment (27 november) zijn er 262 aanvragen voor de gemeentelijke regeling gedaan. Dit is meer dan de verwachte 10% respons.

[2. De provinciale en gemeentelijke plus op de LAI](#)

Huishoudens binnen de LAI met een inkomen tot 150% van het wettelijk sociaal minimum in 2023 kunnen van de provincie € 2.500,- extra subsidie krijgen. Hiervan is 23 keer gebruikgemaakt. We bieden als gemeente ook een plus aan. Hierover leest u meer onder dit kopje.

[3. Ondersteuning vanuit het OWO-Energiebureau](#)

Wij hebben binnen het OWO-Energiebureau 3 energieverkeners in dienst. Zij ondersteunen onze inwoners binnen de doelgroep LAI. Ze hebben op dit moment 99 Opsterlandse huishoudens ontzorgd. Hoe zij dit doen leest u onder dit kopje.

4. [Het Soortenmanagementplan \(SMP\)](#)

Wij hebben als eerste Friese gemeente een pre-SMP ontheffing en verwachten eind 2025 een SMP te hebben. Op deze manier hoeven onze inwoners geen individueel ecologisch onderzoek meer te doen voordat zij hun woning verduurzamen.

5. [Ondersteuning verduurzaming van MKB](#)

De provincie gaat via YnBusiness ondersteuning bieden aan MKB bij het ontwikkelen van energiebesparende plannen. Er zijn regionale aanjagers aangesteld om in samenwerking met onze collega's van Economische Zaken te verkennen hoe we ondernemers hierin meenemen.

6. [Gerealiseerde energiebesparing](#)

In de periode tussen 2018 en 2022 is het totale energieverbruik met ongeveer 110.000 MWh omlaaggegaan. Hoe dit gerealiseerd is en inzicht in onze energiebesparing in 2023 vindt u onder dit kopje.

Thema 2. Aardgasvrij verwarmen

Wij willen duidelijkheid geven aan onze inwoners over de overstap naar alternatieve warmteoplossingen en hen faciliteren bij die overstap.

Nederland wil in 2050 aardgasvrij zijn. Hiervoor moeten gebouwen met alternatieve warmtebronnen worden verwarmd. De gemeente moet aangeven op welke alternatieve warmteoplossingen wordt ingezet, en waar en op welke termijn aardgas wordt uitgefaseerd. Hoe we daar invulling aan geven leest u onder de volgende kopjes:

1. [Opstellen Warmteprogramma](#)

De Transitievisie Warmte (TVW) beschrijft de aanpak van isoleren en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. De visie moet geactualiseerd worden en heet dan het Warmteprogramma. Dat moet uiterlijk 2026 vastgesteld worden. In 2025 beginnen we hiermee.

2. [Onderzoek naar de haalbaarheid van warmtenetten](#)

In de TVW staat dat er in de grotere kernen misschien kansen zijn voor (kleinschalige) warmtenetten. Daar doet een extern bureau voor de OWO-gemeenten onderzoek naar. We hopen in het voorjaar 2025 de eerste resultaten te krijgen.

3. [Opstellen Dorpsuitvoeringsplannen](#)

Een uitvoeringsplan is een plan om de gebouwde omgeving in een gebied aardgasvrij te maken, of als tussenstap aardgasvrij-ready. We willen zo'n eerste Dorpsuitvoeringsplan opstellen voor en met Nij Beets. Als eerste stap stellen we een startnotitie op, die we aan belangrijke partners in het project en uw raad voorleggen.

Thema 3. Opwek en opslag van duurzame energie

We willen in Opsterland in 2035 450.000 MWh duurzame energie opwekken. Eind 2026 hebben we daarvan 210.000 MWh gerealiseerd (Coalitieakkoord, 2018).

Opsterland wil in 2035 energieneutraal zijn. Dat wil zeggen dat we binnen onze eigen gemeente evenveel energie opwekken als we gemiddeld over een jaar genomen gebruiken. Daarvoor is naast energiebesparing een duurzame opwek nodig van 450.000 MWh aan energie. Daarbij moeten we rekening houden met de beperkte capaciteit van de energie-infrastructureur. Wat we daarvoor doen en hoe we ervoor staan leest u onder de volgende kopjes:

1. [Faciliteren van opwek- en opslaginitiatieven](#)

Initiatieven die aan onze doelstellingen bijdragen omarmen we en helpen we door mee te denken en te ondersteunen in procedures. Bij innovatieve lokale initiatieven dragen we (waar nodig) bij in de onderzoeks- en voorbereidingskosten.

2. [Groen Gas uit monomestvergisting](#)

Er zijn in Opsterland twee grote initiatieven voor de productie van groen gas uit monomestvergisting: een initiatief van energiecoöperatie Wijnjewoude Energie Neutraal (WEN) en een initiatief van Agrigas Nij Beets. Zij werken aan een omgevingsvergunningaanvraag en verdere planvorming.

3. [Zonnevelden](#)

We voeren met verschillende initiatiefnemer gesprekken over de opwek van zonne-energie in veldopstellingen en op water. We kijken met name naar de invulling van financiële- en procesparticipatie, de communicatie en het omgevingsmanagement.

4. [Opzetten gemeentelijk energiebedrijf](#)

Wij doen een verkenning naar de mogelijkheden van een gemeentelijk energiebedrijf. U bent daarover op 18 november geïnformeerd en wij nemen u daar verder in mee. In Q2 2025 verwachten wij bij u terug te komen voor verdere besluitvorming.

5. [Gerealiseerde opwek](#)

Er wordt in Opsterland ongeveer 50.000 MWh aan duurzame energie opgewekt, met name uit zonnevelden. Dit is 11 procent van ons doel voor 2035. Netcongestie en het provinciale ruimtelijke beleid beperken het aantal nieuwe initiatieven.

Thema 4. Energie-infrastructuur

We willen dat de energie-infrastructuur wordt versterkt en optimaal wordt benut.

Tijdens piekmomenten zit het elektriciteitsnetwerk aan de grens van de capaciteit. Dat heeft consequenties voor plannen en projecten van bedrijven, maatschappelijke organisaties en de gemeentelijke organisatie. Het is belangrijk om het netwerk te versterken en optimaal te benutten, onder andere door de pieken af te zwakken. Onder de volgende kopjes leest u hoe wij hier samen met andere partijen aan werken:

1. [Azeven-Zuid energieverkenning](#)

Op het bedrijvenpark Azeven-Zuid zijn er belemmeringen bij de levering en teruglevering van stroom. Samen met een adviesbureau brengen wij de huidige en toekomstige vermogensvraag van bedrijven in beeld. Dit geeft ons inzicht in de stand van zaken en mogelijke oplossingsrichtingen.

2. [Vorbereiding beleid Batterijopslagsystemen](#)

Wij draaien mee in de werkgroep batterijbeleid van de Friese Energie Tafel. Deze werkgroep stelt uitgangspunten voor beleid in drie categorieën op: thuis- en buurtbatterijen, opwekvolgende batterijen en grootschalige batterijen.

3. [Vergroting van de netcapaciteit](#)

We hebben regelmatig overleg met Liander. Zo houden we elkaar vroegtijdig op de hoogte van ontwikkelingen in de gemeente en de impact die deze hebben op de netcapaciteit. We faciliteren Liander bij de uitbreiding en versterking van de netcapaciteit.

4. [Friese Energievisie](#)

De Friese Energievisie beschrijft hoe we toewerken naar een schoon, toekomstbestendig en rechtvaardig energiesysteem in 2050. De visie is met u besproken. Uw reacties zijn meegenomen

in de concepttekst, die wordt voorgelegd aan Gedeputeerde Staten. De visie is een bouwsteen voor het provinciale ruimtelijke beleid.

Thema 5. Verduurzamen van de Eigen organisatie

Om bij te dragen aan een energieneutraal Opsterland hebben we als gemeentelijke organisatie zelf ook een opgave om te verduurzamen.

We willen als gemeentelijke organisatie het goede voorbeeld geven op het gebied van duurzaamheid en dit zichtbaar maken. Daarmee inspireren we onze inwoners, organisaties en bedrijven. In onderstaande kopjes leest u hoe wij onze CO₂ footprint inzichtelijk hebben gemaakt en hoe wij kansen benutten om onze gebouwen, ons wagenpark, ons gereedschap en onze werkprocessen te verduurzamen en duurzaam in te kopen:

1. Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)

Wij stellen een MVOI-Actieplan voor 2025-2027 op. Hierin geven wij aandacht aan 6 thema's; milieu, klimaat, circulariteit, ketenverantwoordelijkheid, diversiteit en inclusie, en social return. Wij verwachten vanaf Q3 2025 te kunnen starten met het uitvoeren van maatregelen uit dit plan.

2. De CO₂ Prestatieladder

Wij zijn dit jaar op Niveau 3 gecertificeerd op de CO₂ Prestatieladder. Onze CO₂ uitstoot was in 2023 978,5 ton. Met onze opgestelde CO₂-reductiemaatregelen verwachten wij tot en met 2027 meer dan 50% CO₂ te reduceren.

3. Verduurzaming maatschappelijk en gemeentelijk vastgoed

Wij hebben verschillende verduurzamingsprojecten voor ons maatschappelijk en gemeentelijk vastgoed gerealiseerd. Welke projecten dit zijn en welke rol wij hier als gemeente in hebben gespeeld leest u onder dit kopje.

4. Inkoop energie

Wij nemen een actieve rol aan in de klankbordgroep van Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân (OVEF). Via OVEF verwachten wij vanaf 2025 groen gas in te kopen voor de verwarming van ons vastgoed. Hiermee besparen wij 20% CO₂.

5. Fryslân bouwt Circulair

Wij hebben twee projecten aangedragen voor de opdrachtgeversaanpak 'Fryslân bouwt Circulair'. Dit zijn de verduurzaming van De Wier en Loevestein 5. De opdrachtverstrekking voor verduurzaming van De Wier wordt voorbereid en Loevestein 5 bevindt zich in de initiatieffase.

Met deze informatie over de voortgang van de energietransitie voldoen wij aan de toezegging van wethouder Durksz op 1 juli 2024. In de jaarrapportages informeren we u wederom over de voortgang van de energietransitie.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,
de gemeentesecretaris,

de burgemeester,

Sandra van 't Hooge

Andries Bouwman

Bijlage 1. Voortgang Energietransitie

Thema 1. Energie besparen

Doelstelling: Om in 2035 energieneutraal te zijn, realiseren we een energiebesparing van 150.000 MWh ten opzichte van het jaar 2018 in onze gemeente. Eind 2026 hebben we daarvan 100.000 MWh gerealiseerd (Coalitieakkoord, 2018).

We ondersteunen en stimuleren inwoners en ondernemers om energie te besparen. Dit doen we door te ondersteunen bij het verduurzamen van hun woning of onderneming, door energiebewust gedrag te stimuleren en door te helpen bij het treffen van kleine energiebesparende maatregelen. Hierbij wordt zoveel mogelijk gestimuleerd om zo snel mogelijk het 'laaghangend fruit' en spijtvrije maatregelen zoals isolatie toe te passen. Energie die niet verbruikt wordt, hoeft ook niet opgewekt te worden.

We geven uitvoer aan de subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie (LAI)

Van het Rijk hebben wij middelen ontvangen om koopwoningen met een lage WOZ-waarde en een slechte energetische staat te isoleren. Voor de eerste van de drie tranches hebben wij middelen ontvangen voor 717 woningen, die tot 2027 besteed mogen worden. Tranche 2 en 3 bestaan gecombineerd uit nog eens 1.696 woningen waarvoor wij middelen ontvangen van het Rijk.

Duurzaam Bouwloket (DBL) behandelt de subsidieaanvragen voor de subsidie LAI voor de 14 Friese gemeenten aangesloten bij deze samenwerking. Hiervoor is een subsidieplatform ingericht. De subsidieregeling is onderling afgestemd en loopt tot 2027. Het Doe-Het-Zelf-spoor werkt nog niet. Duurzaam Bouwloket is verantwoordelijk voor de uitrol van dit spoor. Wij verwachten doe-het-zelvers in Q1 van 2025 te kunnen ondersteunen.

Boven op de gemeentelijke subsidieregeling biedt de provincie Fryslân een plus van € 2.500,- voor huishoudens met een inkomen van maximaal 150% van het wettelijk sociaal minimum in 2023. Deze plus geldt enkel voor huishoudens die ook voor de gemeentelijke subsidie in aanmerking komen. De aanvraag voor de plus loopt via hetzelfde platform. Deze subsidieregeling loopt tot 2027.

We zijn in juni 2024 samen met Oost- en Weststellingwerf gestart met de uitvoer van bovenstaande regelingen. Alle huishoudens met een WOZ-waarde van maximaal € 325.000,- (peildatum 01-01-2022) en een slecht geïsoleerde woning zijn een eerste keer aangeschreven. In totaal zijn dit 2.199 huishoudens in Opsterland. Op dit moment (27 november) zijn er 262 aanvragen voor de gemeentelijke en 23 voor de combinatie met de provinciale subsidie gedaan. Voor het eerste contactmoment werd zo'n 10% respons verwacht. We zijn dan ook zeer tevreden met deze tussenresultaten en zetten de komende tijd in op vervolgg communicatie.

Inmiddels hebben wij de maximale WOZ-waarde aangepast naar de NHG-grens zoals bepaald in de SpUk LAI, namelijk € 429.300,- (peildatum 01-01-2022). Hiervan bent u op 24 oktober op de hoogte gesteld. Hiermee is de doelgroep verbreed van 2.199 naar 3.692 huishoudens. Doel is om huishoudens met een vergroot risico op energiearmoede te ondersteunen. We focussen ons daarom eerst op de huishoudens met een lagere WOZ-waarde. Zodra we merken dat het aantal aanvragen stagneert, zetten we in op extra communicatie voor de verbrede doelgroep. Deze aanpak is afgestemd binnen de OWO-samenwerking. Ooststellingwerf heeft hun maximale WOZ-waarde tegelijkertijd opgehoogd. Weststellingwerf werkt aan de voorbereiding hiervan.

Bij onze communicatiecampagnes betrekken wij de dorpsinitiatieven actief. Een aantal dorpen zijn ook de afgelopen maanden al zeer actief met hun energiebespaaracties. We weten elkaar goed te vinden en maken koppelingen tussen acties in het dorp en de LAI. Daarnaast informeren we onze inwoners over energiebesparing door aangesloten te zijn bij NME De Natuurij - die mogelijkheden biedt voor

natuur- en duurzaamheidseducatie op basisscholen - door het organiseren van webinars in Zuidoost Friesland-verband en het organiseren van inloopsprekuren in de bibliotheek in Gorredijk.

De provinciale en gemeentelijke plus op de LAI

Omdat de provinciale plus enkel geldt voor huishoudens met een inkomen van maximaal het wettelijk sociaal minimum in 2023, hebben wij ook een gemeentelijke plus subsidieregeling. De middelen voor de gemeentelijke plus worden bekostigd uit de SpUk Energiearmoede die wij van het Rijk hebben ontvangen. Onze plus toetst aan het op het moment van aanvragen geldende sociaal minimum, waardoor mensen die recent hun baan verloren zijn ook aanspraak kunnen maken op een extra subsidiebedrag. Van deze plus is nog geen gebruik gemaakt. Het eerste huishouden heeft zich inmiddels wel gemeld.

Het aantal aanvragen voor beide plus-regelingen is minder dan verwacht. Wij verwachten dat dit te maken heeft met dat wij nog niet veel hebben ingezet op wijk- of buurtacties, persoonlijke acties en grootschalige communicatie. De doelgroep die momenteel aanspraak kan maken op de plus, is minder geneigd naar aanleiding van een brochure te reageren. De komende maanden monitoren we de aanvragen voor de plus nauwlettend, zodat wij tijdig met een alternatieve inzet van de SpUk Energiearmoede kunnen starten als dit nodig is.

Ondersteuning vanuit het OWO-Energiebureau

De 3 energieverkenners in dienst bij de OWO-gemeenten ondersteunen onze inwoners binnen de doelgroep LAI vanuit het OWO-Energiebureau. Zij hebben op dit moment 99 Opsterlandse huishoudens ontzorgd. Deze ontzorging heeft meerdere niveaus en gaat van het beantwoorden van een telefonische vraag tot het volledig ontzorgen van de inwoner middels huisbezoeken en het aanbieden van maatwerk- en financieel adviezen. Voor beide adviezen geldt dat hier momenteel door zo'n 10 tot 15 huishoudens gebruik van gemaakt wordt. De adviezen worden bekostigd vanuit de SpUk Energiearmoede. Deze week hebben wij te horen gekregen dat de uitvoeringstermijn van de SpUk verlengd is van tot 2026, naar tot 2028. Dit betekent dat wij de adviezen waarschijnlijk tot 2028 aan kunnen bieden. Mochten de middelen eerder uitgeput zijn, onderzoeken wij of het structureel aanbieden van de adviezen gewenst is en zo ja, komen wij bij u terug met een voorstel.

Vanuit de eerste ervaringen met deze ontzorging blijkt dat er veel vraag is naar een grotere diversiteit in financieringsvormen, naast de veel gebruikte lening via het Warmtefonds en gemeentelijke Verzilverlening. Daarom onderzoeken wij momenteel hoe onze huidige leningen te actualiseren en eventueel te verbreden.

Op dit moment zijn er meer dan 40 vrijwillige energiecoaches actief in onze gemeente. De energiecoaches ondersteunen onze inwoners bij het verduurzamen van hun woning. Dit doen zij door het geven van tips over het besparen van energie. Een belangrijk onderdeel hiervan is energiebewust gedrag. Dit komt ook duidelijk naar voren in de cursus tot energiecoach die wij faciliteren. We boeien en binden de energiecoaches door het organiseren van activiteiten en netwerkbijeenkomsten, het aanbieden van extra (verdiepende) trainingen en het eventueel werven en opleiden van nieuwe energiecoaches. Zo hebben we dit jaar de allereerste OWO-Energiecoachbijeenkomst gehouden in Oldeberkoop, om binnen en tussen de drie gemeenten ervaringen uit te wisselen.

Er is binnen onze gemeente een coördinator voor de energiecoaches en zij staan in nauw contact met de energieverkenners. We monitoren en evalueren de inzet binnen het OWO-Energiebureau goed en verwachten momenteel dat er volgend jaar extra capaciteit onder de energieverkenners nodig is. De aanvragen voor een energiecoachgesprek worden direct bij de energiecoach zelf gedaan. Op verzoek van de energiecoaches monitoren wij deze aanvragen niet. Uiteraard bespreken we de werkdruk en vragen die zij krijgen tijdens de netwerkbijeenkomsten.

Onder andere om onze ontzorging nog verder uit te breiden, hebben wij een aanvraag voor het Volkshuisvestingsfonds van circa € 11.400.000, - bij RVO gedaan. Hierover bent u op 1 oktober per brief geïnformeerd. Momenteel wachten wij uitsluitend over onze aanvraag af. Zodra dit bekend is, stellen wij u op de hoogte van de genomen beslissing.

Met woningcorporaties Elkien en WoonFriesland en de Bewonersraad hebben wij afgesproken vanaf 2025 halfjaarlijks bij elkaar te komen om te kijken hoe we elkaar kunnen versterken en onze inwoners verder kunnen ondersteunen.

Het Soortenmanagementplan (SMP)

Om onze duurzaamheidsdoelstellingen te behalen, zetten wij volop in op het isoleren van onze woningvoorraad. Bij het isoleren van spouwmuren en daken kunnen echter verblijfruimtes van beschermde diersoorten zoals vleermuizen en vogels verloren gaan. Het is verboden deze soorten te verjagen of te doden. Daarom is vaak kostbaar ecologisch onderzoek nodig. Om de soorten te beschermen én isoleren betaalbaar te houden voor onze inwoners, stellen wij een Soortenmanagementplan op. Hierin worden de populaties in kaart gebracht middels ecologisch onderzoek in al onze gemeentelijke dorpskernen. Zo is voor deze inwoners geen kostbaar en tijdrovend individueel onderzoek meer nodig en maken we isoleren dus makkelijker en goedkoper.

Inmiddels hebben wij als eerste Friese gemeente een pre-SMP ontheffing. Dit betekent dat komende twee jaar tot 30% van de eigenaar-bewoners binnen de bebouwde kom natuurvriendelijk kan isoleren zonder dat hier individueel ecologisch onderzoek voor nodig is. Voor gemeenten zonder pre-SMP is dit de komende twee jaar slechts 5%. We verwachten eind 2025 een SMP-vergunning te hebben, waarna iedereen binnen de bebouwde kom onder deze ontheffing valt.

Ondersteuning verduurzaming van MKB

De provincie heeft geld ontvangen van het Rijk om ondersteuning te bieden aan bedrijven met 2-50 medewerkers in het micro- en kleinbedrijf bij het ontwikkelen van energiebesparende plannen voor vastgoed en processen. De regeling geldt voor ondernemers die gevestigd zijn in bedrijfspanden, maar helaas niet voor agrarische ondernemers of zzp-ers met een bedrijf aan huis. Daarnaast stimuleert deze regeling de gezamenlijke verduurzaming op bedrijventerreinen. Om de bedrijven te ondersteunen zijn per deze december regionale aanjagers aangesteld. Via het provinciale bedrijvenloket Ynbusiness kunnen de bedrijven uit Opsterland gebruik maken van deze aanjagers. In samenwerking met de aanjager en de collega's van economische zaken verkennen wij hoe we de ondernemers hierover informeren.

Gerealiseerde energiebesparing

In het coalitieakkoord 2018-2022 'Brêge nei de takomst' is het totale energieverbruik van de gemeente Opsterland geschat op een equivalent van 600.000 MWh, oftewel 2.160 TJ met een verdeling van het gebruik in 1/3 door woningen, 1/3 door bedrijven en 1/3 door mobiliteit (exclusief snelweg). In onderstaande tabel zijn de verbruiksgegevens van 2018 (begin coalitieperiode) en 2022 opgenomen (bron: klimaatmonitor en kleinverbruiksgegevens Liander). Dit zijn de meest recente volledige cijfers. Veel verbruikscijfers zijn pas na ongeveer anderhalf jaar beschikbaar. In de periode tussen 2018 en 2022 is het totale energieverbruik met ongeveer 110.000 MWh omlaaggegaan. Hiermee lopen we vooruit op de doelstelling van 2026 om 100.000 MWh te besparen.

2018	Bedrijven	Woningen	Mobiliteit	
Gas (m3)	9.105.000	21.000.000		
Elektriciteit (kWh)	70.747.000	33.800.000		
TJ (totaal)	574	859	768	Totaal
Omgerekend naar MWh (totaal)	159.444	238.611	213.333	611.388
2022	Bedrijven	Woningen	Mobiliteit	
Gas (m3)	6.213.000	17.800.000		
Elektriciteit (kWh)	67.635.000	35.400.000		
TJ (totaal)	461	753	593	Totaal
Omgerekend naar MWh (totaal)	128.055	209.166	164.722	501.943

Over 2023 hebben we al wel de beschikking over het verbruik van woningen. Qua gasverbruik zat Opsterland op 14.300.000 m3 en qua elektriciteitsverbruik op 34.300.000 kWh. Dit laat, met name in het gasverbruik, een afname zien. Dit staat gelijk aan een afname van nog ongeveer 35.000 MWh equivalent die in de tabel nog niet is meegenomen

Thema 2. Aardgasvrij verwarmen

Doelstelling: Wij willen duidelijkheid geven aan onze inwoners over de overstap naar alternatieve warmteoplossingen en hen faciliteren bij die overstap.

Nederland wil in 2050 aardgasvrij zijn. Hiervoor moeten gebouwen met alternatieve warmtebronnen worden verwarmd. De gemeente moet aangeven op welke alternatieve warmteoplossingen wordt ingezet, moet duidelijkheid geven op welke termijn en waar aardgas wordt uitgefaseerd. Hiervoor moet de gemeente plannen opstellen.

Opstellen Warmteprogramma

Eind 2021 heeft uw raad de Transitievisie Warmte (TVW) vastgesteld. Deze moet iedere 5 jaar geactualiseerd worden en heet in de toekomst het Warmteprogramma. In dit programma beschrijven we de aanpak van het isoleren en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Er wordt in kaart gebracht welke alternatieve warmteoplossingen er zijn en er staat of (en zo ja welke) wijken, buurten en dorpskernen de komende 10 jaar van het aardgas gaan en hoe dat gebeurt. Het is een verplicht programma onder de Omgevingswet. In 2025 starten we het proces om te komen tot een nieuw Warmteprogramma. De intentie is om dit, net als in 2021, met Oost- en Weststellingwerf te doen.

Onderzoek naar de haalbaarheid van warmtenetten

In de huidige TVW zetten we vooral in op (hybride) warmtepompen voor de verwarming van onze gebouwen. In de TVW staat dat er in de grotere kernen misschien kansen zijn voor (kleinschalige) warmtenetten. Met een warmtenet kan er op een collectieve manier met een alternatieve warmtebron worden verwarmd. Voordeel kan zijn dat een warmtenet minder belastend is voor het elektriciteitsnet, de vraag naar schaars groen gas kan verlagen en/of geluidsoverlast door veel dicht bij elkaar staande warmtepompunits kan voorkomen.

Om duidelijkheid te kunnen geven richting de eigenaren van woningen/gebouwen, doen we verder onderzoek naar de haalbaarheid en wenselijkheid van warmtenetten. Dit doen wij met Oost- en Weststellingwerf. Een extern bureau heeft daartoe recentelijk een opdracht gekregen. In dit onderzoek wordt onder andere gekeken naar welke bronnen (ook op de langere termijn) beschikbaar zijn voor de productie van warmte en naar de geschiktheid van het gebouwenbestand voor een warmtenet. Er wordt een eerste inschatting gemaakt van de technische, financiële en praktische haalbaarheid. We

verwachten de eerste resultaten in het voorjaar van 2025. Deze worden meegenomen in het nieuw op te stellen Warmteprogramma. Als er goede kansen zijn voor een warmtenet, wordt een vervolgplan opgesteld.

Opstellen Dorpsuitvoeringsplannen

Een uitvoeringsplan is een plan om de gebouwde omgeving in een gebied aardgasvrij te maken, of als tussenstap aardgasvrij-ready. De gemeente heeft hierbij de regie, maar een uitvoeringsplan wordt altijd gemaakt sámen met de partners, zoals onder meer dorpsorganisaties, woningcorporaties, Liander en andere overheden., met gedragen en afgestemde besluitvorming als resultaat.

We willen zo'n eerste Dorpsuitvoeringsplan opstellen voor Nij Beets. We kunnen daarbij voortbouwen op de informatie die voor Nij Beets is verzameld in het Regiodealtraject met Entrance (Hanzehogeschool) en de dorpspiegels. Het sluit aan op de wens van energiecoöperatie Krigel om een dorpsvisie op te stellen om aardgasvrij-ready en energieneutraal te worden. Daarnaast kunnen we aanhaken bij de 'Dorpen Ontwikkel Methode' (DOM) Nij Beets. Met Krigel stellen we daartoe een plan van aanpak op. Onderdeel daarvan is het opstellen van een startnotitie die we aan de belangrijkste partners in het project, waaronder uw raad, zullen voorleggen.

Thema 3. Opwek en opslag van duurzame energie

Doelstelling: We willen in Opsterland in 2035 450.000 MWh duurzame energie opwekken. Eind 2026 hebben we daarvan 210.000 MWh gerealiseerd (Coalitieakkoord, 2018).

Opsterland wil in 2035 energieneutraal zijn. Dat wil zeggen dat we binnen onze eigen gemeente evenveel energie opwekken als we gemiddeld over een jaar genomen gebruiken. Daarvoor is naast energiebesparing een duurzame opwek nodig van 450.000 MWh aan energie. Daarbij moeten we rekening houden met de beperkte capaciteit van de energie-infrastructuur.

Faciliteren van opwek- en opslaginitiatieven

Initiatieven van dorpen of andere initiatiefnemers die aan onze doelstellingen bijdragen omarmen we en helpen we door het stellen van heldere kaders en door mee te denken en te ondersteunen in procedures. Bij innovatieve lokale initiatieven dragen we (waar nodig) bij in de onderzoeks- en voorbereidingskosten.

Groen Gas uit monomestvergisting

Groengasproductie via vergisting en vergassing kan al op korte termijn een wezenlijke bijdrage leveren aan een toekomstbestendig energiesysteem. De productie van groen gas draagt ook bij aan andere urgente maatschappelijke opgaven zoals de reductie van emissies in de landbouw en de ontwikkeling van een circulair grondstoffensysteem.

In Opsterland is een initiatief voor de realisatie van een monomestvergister bij Wijnjewoude. De energiecoöperatie Wijnjewoude Energie Neutraal (WEN) heeft in de zomer een aanvraag om omgevingsvergunning ingediend. De provincie is daarvoor bevoegd gezag. Deze vergunningaanvraag is momenteel in behandeling.

In de omgeving van Nij Beets werken 13 veehouders samen aan een plan voor mestvergisting en emissiereductie. Zij hebben afgelopen zomer subsidie ontvangen van de provincie voor onderzoeken en verdere planvorming.

Zonnevelden

Binnen de gemeente lopen verschillende verkennende gesprekken over de opwek van zonne-energie in veldopstellingen en op water. Deze projecten dragen bij aan de gemeentelijke ambitie om in 2035 energieneutraal te worden. De communicatie en omgevingsmanagement wordt per project afgestemd. We kijken naar de invulling van financiële- en procesparticipatie.

Opzetten gemeentelijk energiebedrijf

Met een gemeentelijk energiebedrijf kunnen we al dan niet samen met commerciële partijen, lokale energiecoöperaties en/of particulieren initiatieven ontwikkelen. Zo blijven winsten binnen de gemeente, geven we invulling aan lokaal eigenaarschap, ontzorgen en stimuleren we lokale initiatieven en spelen we beter in op andere gemeentelijk doelstellingen.

In de tweede helft van 2024 hebben wij met een brede groep collega's een verkenning gedaan naar de mogelijkheden van een gemeentelijk energiebedrijf. Op 18 november bent u geïnformeerd over de stand van zaken. Naar aanleiding van deze bijeenkomst, zullen wij u op een nader te bepalen moment verder informeren. In Q2 2025 verwachten wij bij u terug te komen voor verdere besluitvorming over dit onderwerp.

Gerealiseerde opwek

Er wordt in Opsterland ongeveer 50.000 MWh aan duurzame energie opgewekt, met name uit zonnevelden. Dit is nog maar 11 procent van ons doel voor 2035. Hieronder leest u hoe deze opwek gerealiseerd is. De laatste paar jaar werden er geen nieuwe grootschaliger initiatieven ontwikkeld. Dit komt omdat er in het huidige provinciaal beleid weinig ruimte is voor (grootschalige) zonnevelden en windmolens en omdat nieuwe initiatieven niet of nauwelijks aangesloten kunnen worden op het elektriciteitsnetwerk. De voorbereiding van een initiatief, inclusief de afstemming met alle stakeholders en een zorgvuldig participatietraject kosten veel tijd.

De zonnevelden in Opsterland hebben een totaal vermogen van 32.19 MW (bron: Groenleven en WEN). Dit komt overeen met een productie van ongeveer 30.600 MWh. Het vermogen is het afgelopen jaar gelijk gebleven, maar er zijn enkele initiatieven in ontwikkeling. Op particuliere daken (kleinverbruik) wordt ca. 18.200 MWh opgewekt (bron: terugleverdata kleinverbruik Liander). Dit is de afgelopen jaren sterk gestegen en stijgt (ondanks minder aantrekkelijke regelingen) nog steeds door. Op gemeentelijke gebouwen wordt ca. 300 MWh (Wetterwille Gorredijk, De Wier Ureterp, Loods Ureterp) opgewekt. Data van de opwek van zonne-energie op grote daken (van bedrijven e.d.) hebben wij niet.

De opwek van energie uit wind en biogas is nu nog klein. De productie beperkt zich tot enkele kleine windmolens en mestvergisters bij individuele boeren. Met de initiatieven van WEN (Wijnjewoude) en Agrigas (Nij Beets) komt daar mogelijk verandering in. Opgeteld willen zij 2,5 miljoen kubieke meter groengas produceren wat overeenkomt met een kleine 25.000 MWh.

Thema 4. Energie-infrastructuur

We willen dat de energie-infrastructuur wordt versterkt en optimaal wordt benut.

Tijdens piekmomenten zit het elektriciteitsnetwerk aan de grens van de capaciteit. Dat heeft consequenties voor plannen en projecten van bedrijven, maatschappelijke organisaties en de gemeente. Het is belangrijk om het netwerk te versterken en optimaal te benutten, onder andere door de pieken af te zwakken.

Azeven-Zuid energieverkenning

Op het bedrijvenpark Azeven-Zuid ervaren bedrijven momenteel belemmeringen bij de levering van stroom of het terugleveren op het elektriciteitsnetwerk. Het is te verwachten dat de bedrijven vanuit natuurlijke groei, warmte-transitie en mobiliteits-transitie een sterk groeiende behoefte aan elektrisch vermogen hebben. Deze groei zal de netbeheerder, zeer waarschijnlijk, niet op korte termijn kunnen bieden doordat het gebied last heeft van netcongestie.

Samen met een adviesbureau brengen wij de huidige vermogensvraag van bedrijven in beeld en hoe deze zich ontwikkelt aan de hand van de toekomstplannen. Deze inventarisatie geeft ons in Q1 2025 inzicht in de stand van zaken en mogelijke oplossingen om de gevolgen van de netcongestie te verzachten. Het onderzoek gebeurt mede op verzoek van de Gemeenschappelijke Regeling van het bedrijvenpark. Zij stelt ook budget beschikbaar.

Vorbereiding beleid Batterijopslagsystemen

Wij zijn aangesloten bij provinciebrede werkgroepen, zo ook over batterijopslagsystemen. De batterijen worden in drie categorieën ingedeeld: thuis- en buurtbatterijen, opwekvolgende batterijen en grootschalige batterijen. De werkgroep verwacht met uitgangspunten voor beleidvorming te komen. Zodra we hier een concreet beeld van hebben, komen we bij u terug met een raadsvoorstel.

Vergroting van de netcapaciteit

Zowel ambtelijk als bestuurlijk is er regelmatig overleg met de regionale netbeheerder Liander. Daardoor houden we elkaar vroegtijdig op de hoogte van (geplande) (ruimtelijke) ontwikkelingen in de gemeente en de impact die de ontwikkelingen hebben op de netcapaciteit.

Liander werkt aan de uitbreiding van de netcapaciteit. Op 25 november is bij het onderstation in Gorredijk een nieuwe transformator geplaatst. De portefeuillehouder was daarbij aanwezig. Nadat het onderstation in 2027 volledig is aangepast is de capaciteit van het station uitgebreid van 20 naar 80 MW. Deze uitbreiding betekent niet dat er direct meer capaciteit is op het gehele netwerk. Hiervoor moet bijvoorbeeld ook het kabelnetwerk worden verzwaard. De uitbreiding van onderstation Gorredijk sluit aan bij het netuitbreidingsprogramma van Liander (Nu Lelie), dat zorgt voor verzwaring van het middenspanningsnet. De oplevering van de andere NuLelie-projecten staat gepland voor de periode 2030-2032.

In een netvisie werken TenneT en Liander aan inzicht in de ontwikkelingen op het hoogspanningsnet tot 2040. Wij verwachten dat in deze visie wordt opgenomen dat een nieuw onderstation in de regio Drachten- Beetsterzwaag nodig is. Dit nieuwe station geeft op de lange termijn (8-10 jaar) nieuwe stroomcapaciteit voor de noordkant van onze gemeente, voor onder andere het bedrijventerrein Azeven-zuid en de dorpen Beetsterzwaag en Nij Beets. Wij ondersteunen Liander en TenneT in de locatiekeuze voor een onderstation. Deze visie wordt nog eind dit jaar verwacht. We zullen de netvisie met u delen.

Liander en de gemeente werken ook samen om het aantal transformatorstations (trafo's) in de wijk uit te breiden, de zogenaamde 'buurtaanpak'. Het aantal trafo's wordt sterk vergroot, om de grotere energievraag in de woonbuurten (het laagspanningsnet) te faciliteren. Daar is ruimte voor nodig in de openbare ruimte. De netbeheerder en de gemeente maken afspraken over het uitvoeren van de werkzaamheden, de locaties van de trafo's en het omgevingsmanagement. Het project is eind 2024 gestart, het maken van buurtplannen voor de eerste drie dorpen staat in 2025 op de planning.

Friese Energievisie

De Friese Energievisie beschrijft hoe we toewerken naar een schoon, toekomstbestendig en rechtvaardig energiesysteem in 2050. De visie is een gezamenlijk product van de partners van de Friese Energietafel (FET). Op 4 juni bent u door ons geïnformeerd over de inhoud van deze visie. Tijdens de raadsvergadering van 8 juli heeft u een aantal moties vreemd met opmerkingen op de tekst aangenomen. Deze zijn verwerkt in de reactie van het college op de concept Friese Energievisie. De FET heeft de opmerkingen meegenomen in de reactienota en in de uiteindelijke concepttekst Friese Energievisie zoals deze aan Gedeputeerde Staten is aangeboden.

De Friese Energievisie is in september besproken door Provinciale Staten en wordt naar verwachting in december ter vaststelling voorgelegd aan Gedeputeerde Staten. De Friese Energievisie is een bouwsteen voor het ruimtelijke beleid, zoals beschreven in de provinciale omgevingsvisie. Voor de uitwerking van de Energievisie wordt in 2025 een uitvoeringsagenda opgesteld.

Thema 5. Verduurzamen van de Eigen organisatie

Om bij te dragen aan een energieneutraal Opsterland hebben we als gemeentelijke organisatie zelf ook een opgave om te verduurzamen.

We willen als gemeentelijke organisatie het goede voorbeeld geven op het gebied van duurzaamheid en dit zichtbaar maken. Daarmee inspireren we onze inwoners, organisaties en bedrijven. We maken onze CO₂-footprint inzichtelijk en benutten kansen om onze gebouwen, ons wagenpark, ons gereedschap en onze werkprocessen te verduurzamen en duurzaam in te kopen.

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)

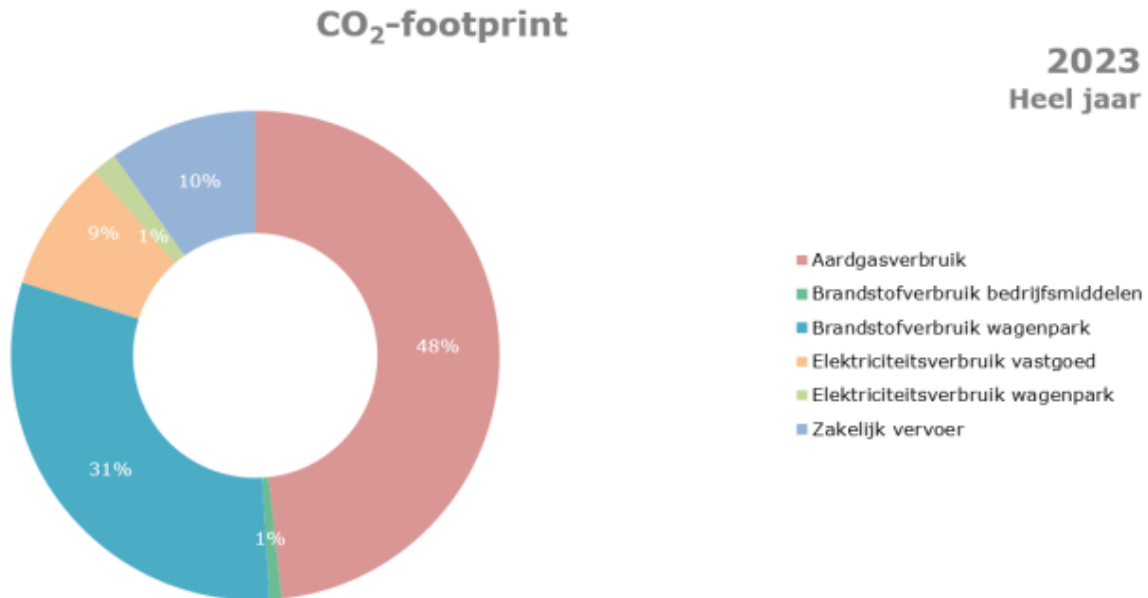
Het actieplan MVOI is in 2023 door de OWO-directie vastgesteld. De eerste actie uit dit actieplan is het in kaart brengen van de eigen CO₂ Footprint. Deze stap is afgerond. Hierover leest u meer onder het volgende kopje.

Momenteel wordt het actieplan herzien en geactualiseerd. Naar verwachting wordt het nieuwe actieplan 2025-2027 halverwege volgend jaar vastgesteld. Met het actieplan wordt invulling gegeven aan 6 thema's die te maken hebben met MVOI, namelijk; milieu, klimaat, circulariteit, ketenverantwoordelijkheid, diversiteit en inclusie, en social return. Wij verwachten vanaf Q3 2025 te kunnen starten met het uitvoeren van maatregelen uit dit vernieuwde plan. Elk jaar worden de ambities, doelstellingen en maatregelen geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

In het actieplan worden de ambities op het gebied van circulair inkopen meegenomen. Deze zijn vastgesteld op 25% in 2025, 75% in 2030 en 100% in 2035. Circulair inkopen wordt echter op dit moment nog niet actief gemonitord. De afgelopen twee jaar heeft onze inkoopafdeling vooral in het teken gestaan van het neerzetten van een stevig fundament en rechtmatig inkopen. Er loopt momenteel een langdurig traject om de contractenbank op orde te krijgen. Zodra dit gebeurd is kunnen beleidsdoelstellingen beter worden gemonitord.

De CO₂ Prestatieladder

In 2023 zijn we gestart met de voorbereidingen om ons te laten certificeren op de CO₂ Prestatieladder. Dit is een instrument om de CO₂-uitstoot van de eigen organisatie inzichtelijk te maken en hier reductiemaatregelen aan te koppelen om zo onze uitstoot te verminderen. Inmiddels zijn wij gecertificeerd op Niveau 3 van de CO₂-Prestatieladder. In onze uitstoot zijn onze eigen gebouwen zoals het gemeentehuis en de gemeentewerf meegenomen, maar ook Caparis waar wij aandeelhouder van zijn en maatschappelijk vastgoed waar wij eigenaar van zijn en het energiecontract voor hebben afgesloten. Uit onze dataverzameling, interne en externe audits blijkt dat wij in 2023 978,5 ton CO₂ uitstootten.

Wij realiseren CO₂-reductie door vanaf 2025 volledig over te stappen op groen gas, door diesel in ons wagenpark volledig te vervangen door 'Hydrotreated Vegetable Oil' (HVO) en door De Wier de komende jaren te verduurzamen. Daarnaast kijken wij doorlopend naar reductiemaatregelen zoals het lager zetten van de verwarming en op een natuurlijk moment overstappen op (hybride) warmtepompen. Hiermee komen wij tot een reductiedoelstelling van bijna 50% in 2027 ten opzichte van 978,5 ton CO₂ in 2023. Dit loopt vooruit op de landelijke doelstelling om in 2030 tenminste 55% CO₂ reductie te hebben gerealiseerd ten opzichte van 1990.

De gegevens worden halfjaarlijks geactualiseerd en de reductiemaatregelen jaarlijks gemonitord en eventueel bijgesteld. Wij stellen u jaarlijks op de hoogte van onze CO₂ uitstoot.

Verduurzaming maatschappelijk en gemeentelijk vastgoed

Voor het verduurzamen van ons eigen vastgoed hebben we bij diverse fondsen subsidies aangevraagd. Dit deden we ook voor andere partijen (bijvoorbeeld scholen) als dit verplicht of gewenst was. Ook informeren wij bijvoorbeeld dorpshuizen over verduurzaming, waaronder over de beschikbare subsidies.

Er zijn daardoor verschillende projecten gerealiseerd: er is een energiebesparend afdekkleed bij het zwembad Gorredijk geplaatst en de voedselbank Gorredijk is all-electric geworden. Daarnaast wordt er momenteel gewerkt aan de verduurzaming van Museum Opsterlân, MFC Kortezwaag en MFC De Wier. Het zwembad in Bakkeveen krijgt volgend jaar een afdekkleed. Samen met de dorpshuizen Langezwaag en Terwispel werken wij verduurzamingsplannen uit.

Inkoop energie

Samen met de andere Friese overheden kopen wij gas en stroom in via Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân (OVEF). Wij nemen actief deel aan de klankbordgroep, waarin wij meedenken over het inkopen van groen gas via Omrin voor het verwarmen van ons vastgoed. Hierdoor reduceren wij voor de gebouwen die wij meenemen in de CO₂ Prestatieladder 20% CO₂.

Fryslân bouwt Circulair

Wij zijn als gemeente lid van de Vereniging Circulair Friesland (VCF). Samen met Oost- en Weststellingwerf hebben wij de opdrachtgeversaankpak 'Fryslân bouwt Circulair' ondertekend. Dit is een initiatief vanuit VCF en heeft als doel om circulair bouwen in Friesland te stimuleren door middel van een ketenaanpak. Voor gemeenten betekent dit bijvoorbeeld dat circulair bouwen in de uitvraag van projecten wordt meegenomen. Voor de opdrachtsgeversaankpak hebben wij twee projecten aangedragen; de verduurzaming van De Wier en woningbouwproject Loevestein 5. Over de voortgang hiervan worden kennis- en intervisiebijeenkomsten voor VCF georganiseerd.

Op dit moment wordt de opdrachtverstrekking voor de verduurzaming van De Wier voorbereid. In deze uitvraag wordt aan de uitvoerende partij gevraagd zoveel mogelijk rekening te houden met circulariteit. Omdat het bestaande bouw betreft, wordt er gekeken naar wat er binnen de mogelijkheden past. Loevestein 5 bevindt zich nog in de initiatieffase. Samen met VCF wordt gekeken wat hier de mogelijkheden zijn.